

โครงสร้างภาษามอญในอำเภอปักษ์ชัย จังหวัดนครราชสีมา
THE STRUCTURAL OF MON DIALECT IN PAKTHONGCHAI
DISTRICT, NAKHONRATCHASIMA PROVINCE

¹สิทธิศักดิ์ พรหมสิทธิ์, ²พระมหากฤษณ เบ้าทอง และ ³พระมหาสุริยันต์ อุตตโร

¹Sitthisak Promsit, ²Phramaha Kritsana Baotong and ³Phramaha Suriyan Uttaro

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ประเทศไทย

Mahachulalongkornrajavidyalaya University, Thailand.

¹Sitthisak.prom@mcu.ac.th

Received July 12, 2021; Revised October 9, 2021; Accepted November 27, 2022

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาโครงสร้างภาษามอญในอำเภอปักษ์ชัย จังหวัดนครราชสีมา 2 ประการคือ 1) เพื่อศึกษาโครงสร้างภาษามอญในอำเภอปักษ์ชัย จังหวัดนครราชสีมา 2) เพื่อรวบรวมและแบ่งหมวดหมู่คำตามโครงสร้างภาษามอญในอำเภอปักษ์ชัย จังหวัดนครราชสีมาโดยศึกษาข้อมูลจากผู้บอกภาษาที่เน้นเจ้าของภาษา (Key informant) มาเก็บรวบรวมคำ ระบบเสียงภาษามอญและนำมาวิเคราะห์สรุปข้อมูลตามทฤษฎีภาษาศาสตร์พรรณนา (Descriptive Linguistics) ผลการวิจัยพบว่า มีโครงสร้าง 3 แบบ คือ โครงสร้างพยางค์เดียว (Monosyllabic pattern), โครงสร้างสองพยางค์ (Disyllabic pattern), โครงสร้างหลายพยางค์ (Polysyllabic pattern)

คำสำคัญ : โครงสร้างภาษา; ภาษามอญ; ภาษาถิ่น; อำเภอปักษ์ชัย

¹ อาจารย์ ดร, สาขาวิชาภาษาอังกฤษ คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตนครราชสีมา

² อาจารย์, สาขาวิชาภาษาอังกฤษ คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตขอนแก่น

³ อาจารย์, สาขาวิชาภาษาอังกฤษ คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตอุบลราชธานี

Abstract

There are two objectives of this research: 1) to study to the structural systems of Mon dialect in Pakthongchai district, Nakhonratchasima province, and 2) to compile data form into the structural systems of groups of Mon dialect in Pakthongchai district, Nakhonratchasima province. Documentary Korat dialect data is derived from key informants, book, document and texts on the Mon dialect of word analysis, dialect sound system and related research works. Then, they are analyzed and summarized under descriptive Linguistics. Results of the research as: There are 3 patterns: Monosyllabic pattern, Disyllabic pattern, Polysyllabic pattern.

Keyword: Structural; Mon Dialect; Dialects; Pakthongchai district.

บทนำ

จังหวัดนครราชสีมาหรือคนทั่วไปเรียกว่าจังหวัดโคราชจะเข้าใจว่าคนพื้นถิ่นเราเรียกว่าคนโคราชจะพูดภาษาถิ่นก็คือภาษาโคราชเท่านั้นแต่ในความเป็นจริงแล้วจังหวัดนครราชสีมาขนาดพื้นที่กว้างใหญ่เป็นอันดับต้นของประเทศแบ่งเขตการปกครองเป็นอำเภออยู่ 32 อำเภอมีภาษาถิ่นที่หลากหลายมีกลุ่มประชากรหลายกลุ่มชาติพันธุ์อาศัยอยู่ภายในจังหวัดนครราชสีมาพบภาษามอญในแถบบ้านพะเพลิง อำเภอปักธงชัยอยู่ในตระกูลภาษาออสโตรเอเชียติก (Austroasiatic) กลุ่มภาษามอญ-เขมร (Mon-khmer) มีความเป็นอัตลักษณ์ เอกลักษณ์ ความงดงามของคำพูดในสถานการณ์ปัจจุบันภาษามอญมีการเปลี่ยนแปลงโดยปัจจัยต่างๆอยู่ตลอดเวลา เราจึงควรเห็นความสำคัญของภาษามอญและควรหวงแหน เราจึงต้องศึกษาบันทึกโครงสร้างทางภาษามอญเพื่ออนุรักษ์ภาษามอญของไทยสืบไป ภาษามอญเป็นภาษาถิ่นย่อยกลุ่มหนึ่งที่พูดกันในจังหวัดนครราชสีมาและจังหวัดใกล้เคียง มีลักษณะที่โดดเด่นเฉพาะตัว เช่นเสียงวรรณยุกต์ คำ สำนวน มีความแตกต่างจากภาษาถิ่นอื่นอย่างชัดเจนเมื่อเปรียบเทียบกับภาษาไทยกลาง ภาษาถิ่นโคราชหรือภาษามอญในถิ่นอื่น (ถาวร สุกงข , 2526 : 48) ด้วยอำเภอปักธงชัยเป็นอำเภอที่มีขนาดพื้นที่ขนาดใหญ่ ห่างไกลอำเภอเมือง จึงยังไม่มีงานวิจัยที่ศึกษาโครงสร้างภาษาถิ่นมอญในอำเภอปัก

ธงชัย จังหวัดนครราชสีมา ผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาโครงสร้างภาษามอญและนำข้อมูลจัดหมวดหมู่เพื่อสืบทอด อนุรักษ์ รักษาอัตลักษณ์ภาษามอญในอำเภอปักธงชัย จังหวัดนครราชสีมาให้ดำรงสืบไป

การแบ่งโครงสร้างของพยางค์ภาษามอญ

การแบ่งโครงสร้างของพยางค์ภาษามอญในอำเภอปักธงชัย จังหวัดนครราชสีมา จำเป็นต้องยึดหลักตามแบบหลักภาษาศาสตร์ภาษาไทย (เรืองเดช ปันเขื่อนขัตติย , 2554 : 103-107) และ (วิจิตรนัฏ ภาณุพงศ์, 2526 : 2-9) จึงต้องแบ่งไปตามประเภทคำในภาษาไทย โดยแบ่งประเภทของพยางค์ออกเป็น 3 แบบคือ

1. โครงสร้างพยางค์เดี่ยว (Monosyllabic pattern)
2. โครงสร้างสองพยางค์ (Disyllabic pattern)
3. โครงสร้างหลายพยางค์ (Polysyllabic pattern)

เฉพาะฉะนั้นการศึกษาลักษณะโครงสร้างพยางค์ภาษามอญ อำเภอปักธงชัย จังหวัดนครราชสีมา จึงจำเป็นต้องศึกษาโดยอาศัยลักษณะคำต่างๆที่มีอยู่ในภาษาไทยทั้ง 3 ประเภท ดังกล่าวโดยกำหนดสัญลักษณ์ใช้แทนหน่วยเสียงต่างๆที่เป็นส่วนประกอบของพยางค์ดังนี้

- C = แทนหน่วยเสียงพยัญชนะต้น
- V = แทนหน่วยเสียงสระเสียงต้น
- VV = แทนหน่วยเสียงสระเสียงยาวและสระประสม
- N = แทนหน่วยเสียงพยัญชนะท้ายที่เป็นพยัญชนะนาสิก /m n ŋ/ หรือ อัดสระ /w y/
- S = แทนหน่วยเสียงพยัญชนะท้ายที่เป็นพยัญชนะเสียงหยุด /p t k ʔ/
- T = แทนหน่วยเสียงวรรณยุกต์
- 1 = แทนหน่วยเสียงวรรณยุกต์สามัญ
- 2 = แทนหน่วยเสียงวรรณยุกต์เอก
- 3 = แทนหน่วยเสียงวรรณยุกต์โท
- 4 = แทนหน่วยเสียงวรรณยุกต์ตรี

โครงสร้างคำพยางค์เดี่ยว (Monosyllabic pattern)

โครงสร้างพยางค์เดี่ยวในภาษามอญ อำเภอปรางค์ชัย จังหวัดนครราชสีมา แบ่งออกเป็น 4 แบบดังนี้

1. โครงสร้างแบบที่หนึ่ง $CV^{T1,2,3}$
2. โครงสร้างแบบที่สอง CW^{T1-4}
3. โครงสร้างแบบที่สาม $CV(V)N^{T1-4}$
4. โครงสร้างแบบที่สี่ $CV(V)S^{T2,3,4}$

ลักษณะโครงสร้างทั้ง 4 แบบนี้ ถือเป็นโครงสร้างหลักซึ่งสามารถแตกย่อยออกไปอีกตามรูปแบบและเสียงวรรณยุกต์ดังนี้

1. โครงสร้างพยางค์เดี่ยวแบบที่หนึ่ง $C(C)V^{T2,3,4}$

โครงสร้างแบบนี้ ประกอบด้วยหน่วยเสียง 3-4 หน่วยเสียง คือ (1) หน่วยเสียงพยัญชนะต้นพยางค์ (2) หน่วยเสียงพยัญชนะเสียงสั้น และ (3) หน่วยเสียงวรรณยุกต์เอก โท หรือ ตรี และโครงสร้างพยางค์ลักษณะนี้ จะปรากฏกับพยางค์แรกของคำสองพยางค์แท้ (Disyllabic words) เท่านั้น โดยไม่ปรากฏในคำพยางค์เดี่ยว โดยทั่วไป สำหรับการออกเสียงวรรณยุกต์ของพยางค์นี้มักจะไม่นับเสียง (Unstressed) จึงเป็นเสียงวรรณยุกต์สามัญเป็นส่วนใหญ่ แต่ถ้าเน้นเพียงเล็กน้อยก็จะเป็นเสียงเอกหรือโท ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับพยัญชนะต้นเป็นอักษรชนิดใดในภาษาเขียน กล่าวคือ ถ้าเป็นอักษรสูงหรือกลางมักเป็นเสียงเอกหรือเสียงสามัญ และถ้าเป็นอักษรต่ำมักจะเป็นเสียงตรีหรือโท

ลักษณะโครงสร้างพยางค์นี้ สามารถจำแนกได้เป็น 3 แบบ ตามเสียงวรรณยุกต์ดังนี้

- 1) CV^{T4} เช่น

/ka ⁴ cook ⁴ /	[กะโจ๊ก]	“ผม”
/ka ⁴ took ³ /	[กะต๋ก]	“หู”

- 2) $CV^{T3,4}$ เช่น

/k ^h a ³ naa ¹ /	[คะนา]	“คันนา”
/ca ⁴ loo ¹ /	[คะโล]	“ถลา”

- 3) CV^{T3} เช่น

/k ^h a ² wa ³ /	[ชะวะ]	“งานอดิเรก”
/pa ⁴ lom ¹ /	[ปะลม]	“ปะปน”

4) CV ^{T3}	เช่น		
/fa ³ /	[พะ]		“แกง”
/yi ³ /	[ญ]		“น้อย”

2. โครงสร้างพยางค์เดี่ยวแบบที่สอง C(C)V^{T1-4}

โครงสร้างแบบนี้เรียกว่า พยางค์เปิด ประกอบด้วยหน่วยเสียงอย่างน้อย 3 หน่วยเสียง อย่างมากไม่เกิน 4 หน่วยเสียง คือ (1) หน่วยเสียงพยัญชนะต้นเดี่ยว (2) หน่วยเสียงสระเสียงยาว หรือสระประสมซึ่งเป็นแกนของพยางค์ และ (3) หน่วยเสียงวรรณยุกต์ 1,2,3,4 ซึ่งสามารถจำแนกออกเป็น 4 แบบดังนี้

1) CW ^{T1}	เช่น		
/pee ¹ /	[เป]		“ปู่”
/k๑๑ ¹ /		[กอ]	“กา”
2) CW ^{T2}	เช่น		
/k ^h ii ² /	[ชี]		“อุจจาระ”
/b๑๑ ² /	[บ]		“ไม่”
3) CW ^{T3}	เช่น		
/kaa ³ /	[ก้า]		“กล้าหาญ, ตันกล้า”
/poo ³ /	[โป้]		“ทับถม”
4) CW ^{T4}	เช่น		
/p๑๑๑ ⁴ /	[ปื้อ]		“เกลือ”
/maa ⁴ /	[มี้า]		“มี้า”

3. โครงสร้างพยางค์แบบที่สาม CV(V)N^{T1-4}

โครงสร้างแบบนี้เรียกว่าพยางค์เป็น (คำเป็น) ประกอบด้วยหน่วยเสียง 3 หน่วยเสียง อย่างมากไม่เกิน 4 หน่วยเสียง คือ (1) หน่วยเสียงพยัญชนะต้น (2) หน่วยเสียงสระเดี่ยว หรือสระประสม (3) หน่วยเสียงที่เป็นพยัญชนะท้ายที่เป็นพยัญชนะนาสิก (N) /m ɲ n/ หรืออัมสระ / w y / และ (4) เสียงวรรณยุกต์¹⁻⁴ โครงสร้างพยางค์ลักษณะนี้สามารถจำแนกออกเป็นแบบต่างๆ ได้อีก 2 แบบ ดังนี้

1) CVN ^{T1-4}	เช่น
------------------------	------

/huay ² /	[ห่วย]	“ไกล”
/təy ² /	[เต็ง]	“ข้าวจ้าว”

2) CWN^{T1-2} เช่น

/sooŋ ¹ /	[โซง]	“ชน”
/paan ² /	[ปาน]	“ปาก”

4. โครงสร้างพยางค์เดี่ยวแบบที่สี่ CV(V)S^{T 2,3,4}

โครงสร้างพยางค์แบบนี้ เรียกว่า พยางค์ตาย(คำตาย) ประกอบด้วยเสียงหน่วยเสียง 3 หน่วยเสียงและอย่างน้อยไม่เกิน 4 หน่วยเสียง คือ (1) หน่วยเสียงพยัญชนะต้นเดี่ยว (2) หน่วยเสียงสระเดี่ยวหรือสระประสม และ (3) หน่วยเสียงที่เป็นพยัญชนะท้ายเป็นพยัญชนะเสียงกัก(S)/p t k ʔ/ และ(4) หน่วยเสียงวรรณยุกต์^{2,3,4} โครงสร้างแบบนี้สามารถจำแนกออกเป็นโครงสร้างรายย่อยแบบต่างๆ ได้อีก ๒ แบบดังนี้

1) CVS^{T2,3,4} เช่น

/cuat ⁴ /	[จั่วต]	“ซ้อน”
/lɛt ³ /	[เลต]	“รำ”

2) CWS^{T2,3,4} เช่น

/daat ² /	[ดาด]	“โอง”
/yuə ^{k4} /	[เยื่อก]	“สะโพก”

โครงสร้างคำสองพยางค์ (Disyllabic pattern)

โครงสร้างคำสองพยางค์ของภาษามอญ อำเภอบึงขชัย จังหวัดนครราชสีมา แบ่งออกเป็น 2 ลักษณะคือ 1) โครงสร้างสองพยางค์แท้ และ 2) โครงสร้างสองพยางค์เทียม

1. โครงสร้างสองพยางค์แท้ (Disyllable)

โครงสร้างคำสองพยางค์แท้ของภาษามอญ อำเภอบึงขชัย จังหวัดนครราชสีมา มีลักษณะสองพยางค์ที่แตกต่างกัน คือ พยางค์แรก จะเป็นแบบเดียวกันกับโครงสร้างพยางค์เดี่ยวแบบที่หนึ่งคือ CV^{T1,2,3} จึงประกอบด้วยเสียงสระสั้นและไม่มีพยัญชนะท้ายเป็นตัวสะกด และการลงน้ำหนักเสียงจะเบากว่า คือ ไม่ลงเสียงเน้นเลย พยางค์ที่ 2 ซึ่งจะลงเสียงหนักกว่า พยางค์ที่ 1 ประกอบด้วยหน่วยเสียงพยัญชนะต้นเดี่ยว และหน่วยเสียงสระเสียงสั้น /a/ และ

หน่วยเสียงวรรณยุกต์สามัญสำหรับพยางค์ที่สองจะมีโครงสร้างพยางค์เหมือนโครงสร้างพยางค์เดี่ยวแบบใดแบบหนึ่ง ดังโครงสร้างต่อไปนี้

พยางค์แรก	พยางค์ที่สอง
$CV^{T1,2,3,4}$	$+ CV^{T1-4}$
	$+ CV(V)N^{T1-4}$
	$+ CV(V)S^{T2,3,4}$

โครงสร้างของคำสองพยางค์นี้ สามารถจำแนกออกเป็น 3 แบบใหญ่ๆ คือ

พยางค์แรก	พยางค์ที่สอง		
1) $CV^{T1,2,3}$	$+ CV^{T1-4}$	เช่น	
	/ma ³ mii ³ /	[มะมี]	“ขนุน”
	/k ^h a ² maay ¹ /	[ชะมาย]	“ขโมย”
2) $CV^{T1,2,3,4}$	$+ CV(V)N^{T1-4}$	เช่น	
	/p ^h a ⁴ laan ¹ ta ⁴ /	[ละลานต๊ะ]	“ย่างปลา”
	/ʔa ⁴ ceeŋ ¹ /	[อะเจง]	“ถนน”
3) $CV^{T1,2,3,4}$	$+ CV(V)S^{T2,3,4}$	เช่น	
	/ka ⁴ lɔɔk ⁴ /	[กะล็อก]	“มะเขือ”
	/bi ⁴ daat ² /	[บี้ดาด]	“คลอง”

2. โครงสร้างคำสองพยางค์เทียม (Mono + Mono Syllables)

โครงสร้างสองพยางค์เทียมของภาษามอญ อำเภอปักธงชัย จังหวัดนครราชสีมา มีโครงสร้างเช่นเดียวกับโครงสร้างพยางค์เดี่ยว 2 แบบเรียงกัน หรือประสมกัน (Mono+Mono) พยางค์แต่ละพยางค์จะมีลักษณะโครงสร้าง พยางค์เดี่ยวแบบใดแบบหนึ่ง อาจเป็นพยางค์ที่มีความหมายหรือไม่ก็ได้ ลักษณะโครงสร้างขึ้นอยู่กับการประสมของโครงสร้างพยางค์เดี่ยวเข้าด้วยกันเป็น 2 พยางค์เทียมแบบใดแบบหนึ่งใน 3 แบบ ต่อไปนี้

1) CV^{T1-4}	$+ CV(V)N^{T1-4}$	เช่น	
	/ʔəŋ ³ təŋ ³ /	[เอ็กเต็ก]	“เท่า”
	/k ^h a ³ laaw ¹ /	[คะลาว]	“เกล้า”
2) CV^{T1-4}	$+ CV(V)S^{T2,3,4}$	เช่น	
	/faat ⁴ ʔook ² /	[ฟาตโอก]	“ผ้าผืน”

/haa ¹ r๖๖k ³ /	[ฮาร้อง]	“ปลาร้า”
3) CV ^{T1-4} + CV ^{T1-4}	เช่น	
/kaa ¹ tuu ³ /	[กาตุ]	“ดวงจันทร์”
/la ³ t๑๑ ⁴ /	[ละเตือะ]	“ไต้ถุน”

โครงสร้างคำหลายพยางค์ (Polysyllabic pattern)

โครงสร้างคำหลายพยางค์ของภาษามอญ อำเภอปรางค์ชัย จังหวัดนครราชสีมา หมายถึง โครงสร้างพยางค์ของคำประสมตั้งแต่ 3 พยางค์ขึ้นไป ดังนั้น จึงกล่าวได้ว่า โครงสร้างพยางค์เดี่ยว (Mono) และสองพยางค์ (Dis) แบบใดแบบหนึ่งมาประสมกันหรือเรียงกันในลักษณะใดลักษณะหนึ่ง ลักษณะของโครงสร้างพยางค์หลายพยางค์จึงมีหลายรูปแบบขึ้นอยู่กับจำนวนพยางค์ ในที่นี้จะนำโครงสร้างพยางค์หลายพยางค์มาวิเคราะห์ดังนี้

ลักษณะของโครงสร้างคำหลายพยางค์ของภาษามอญ อำเภอปรางค์ชัย จังหวัดนครราชสีมา เกิดจากการประสมระหว่างโครงสร้างพยางค์เดี่ยวล้วน ๆ และประสมระหว่างสองพยางค์และพยางค์เดี่ยว รวมเป็น 3 แบบ ดังนี้

- 1) แบบที่หนึ่ง Mono+Mono+Mono
- 2) แบบที่สอง Dis+Mono+Mono
- 3) แบบที่สาม Mono+Dis+Mono

โปรดสังเกตตัวอย่างคำที่มีโครงสร้างหลายพยางค์ ทั้ง 3 แบบ ดังนี้

แบบที่หนึ่ง Mono + Mono + Mono เช่น

/ban ¹ naa ¹ laan ² /	[บันนาล่าง]	“ประตู”
/ləŋ ³ cəə ³ caak ⁴ /	[เล็กเจ้าจ๊าก]	“จะไปไหน”

แบบที่สอง Dis + Mono + Mono เช่น

/p ^h a ² laan ¹ ta ⁴ /	[พะลานต๊ะ]	“ย่างปลา”
/pa ⁴ haam ² kəəŋ ³ /	[ปะหามเก็ง]	“นินทา”

แบบที่สาม Mono + Dis เช่น

/soom ¹ pra ⁴ ʔuy ³ /	[โซมประอูย]	“ดูด”
/t ^h ๖๖ ¹ tum ¹ ka ⁴ too ³ /	[ทอตุ่มกะไต้]	“ต่างหู”

บทสรุป

ภาษามอญในอำเภอปักธงชัย มีข้อสรุปผลการศึกษาและจัดรวบรวมคำศัพท์ตามโครงสร้างทางภาษาได้ผลการศึกษาดังนี้ คือ 1. โครงสร้างพยางค์เดียว (Monosyllabic pattern) ,2. โครงสร้างสองพยางค์ (Disyllabic pattern), 3. โครงสร้างหลายพยางค์ (Polysyllabic pattern) และภาษามอญในอำเภอปักธงชัยยังมีระบบคำ ระบบเสียง โดยเฉพาะเสียงวรรณยุกต์ที่มี 4 หน่วยเสียง คือ เสียงสามัญ เสียงเอก เสียงโทและเสียงตรี จึงมีความแตกต่างทั้งเสียงและโครงสร้างภาษาเมื่อเทียบกับภาษาถิ่นอื่นๆ

เอกสารอ้างอิง

ถาวร สุบงกช. (2526).ภาษาถิ่นโคราช: การศึกษาในเชิงวิเคราะห์เรื่องเสียงและความหมาย.

นครราชสีมา : สมบูรณ์ออฟเซตการพิมพ์.

เรืองเดช ปันเพื่อนชัย. (2554).ภาษาศาสตร์ภาษาไทย . พิมพ์ครั้งที่ 3, กรุงเทพฯ :

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย .

_____. (2532).แบบทดสอบระบบเสียงวรรณยุกต์ภาษาถิ่น . นครปฐม :

สถาบันวิจัยภาษาและวัฒนธรรมมหาวิทยาลัยมหิดล .

วิจิตรน ถานุพงศ์. (2526). ภูมิศาสตร์คำศัพท์ในจังหวัดนครราชสีมาโครงการนำร่อง.

กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย .

